

TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN ROMANELE LUI HENRY JAMES

Lect. univ. dr. Otilia SIMION
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu Jiu

Rezumat: Din punct de vedere cronologic, Henry James aparține sfârșitului de secol XIX și începutului de secol XX dar el apare încă în multe privințe ca fiind contemporanul nostru. Îl citim astăzi ca pe un scriitor modern pentru că el, mai mult ca oricare alt romancier din literatura engleză, a contribuit la crearea romanului modern. Henry James a dat o nouă dimensiune romanului: în vreme ce odinioară erudiții puteau să considere romanul în esență o modalitate de recreere sau de amuzament, având cel mult interes sociologic, acum el poate să intre în atenția psihologilor sau a filosofilor. Liant între tradiție și modernitate, Henry James avea să confere romanului un nou statut.

Cuvinte cheie: tradițional, modern, experimental, viață interioară.

Henry James a fost precursorul romanului modern experimental și aparține atât literaturii engleze, cât și celei americane deoarece multe din personajele sale sunt americani și pentru că, deși cetățean american, el a trăit în Anglia o mare parte a vieții.

La început, el a urmat tradiția romanului englez dar treptat și-a îndreptat atenția spre aspecte care nu-i preocupaseră pe acești scriitori tradiționaliști și aceste aspecte aveau să caracterizeze romanul modern.

Înainte sa, Dickens, de exemplu, un povestitor înăscut, fusese întotdeauna un scriitor omniscient, iar Thackeray, deși perfecționase metodele tradiționale de povestire, nu a devenit un inovator. Henry James a fost cel care s-a preocupat în mod constant de felul în care o povestire ar trebui prezentată.

TRADITION AND MODERNITY IN HENRY JAMES' NOVELS

PhD Otilia SIMION
„Constantin Brâncuși” University of Târgu
Jiu

Abstract: Chronologically, Henry James belongs to the end of the 19th century and the beginning of the 20th century but, in many ways, he may be considered our contemporary. We read him today as a modern writer because he, more than many other writers in the English literature contributed to the creation of the modern novel. Henry James gave a new dimension to the novel: while once the erudites could consider the novel a way of entertainment or amusement, of sociological interest, now it can be of interest for the psychologists and philosophers. Connecting tradition and modernity, Henry James gave the novel a new status.

Key Words: traditional, modern, experimental, inner life

Henry James was the forerunner of the modern experimental novel and belongs both to English and American literature because many of his characters are Americans and because, although an American citizen, he lived in England a great part of his life.

At first, he followed the tradition of the English novel but he gradually turned his attention to aspects which these traditional writers were not interested in and these aspects would characterize the modern novel.

Before him, Dickens, for example, who was a true born story-teller, had always been an omniscient writer and Thackeray, although he had improved the traditional methods of story-telling, didn't become an innovator. Henry James was the author who was constantly preoccupied with the way a story should be presented.

In his book, *Henry Adams and Henry James: The Emergence of a Modern*

În cartea sa, *Henry Adams și Henry James: apariția unei conștiințe moderne*, John Carlos Rowe afirma că "schimbările rapide care au avut loc în știință, tehnologie și economie de la sfârșitul Războiului civil până în prima decadă a secolului al XX-lea au avut în mod clar un impact enorm asupra valorile americane tradiționale. Confrunțați cu o industrializare rapidă și necontrolată, mulți americani au considerat ca fiind inutile convingerile unei societăți agrare. Scriitorii americani s-au confruntat cu o sarcină de reconciliere: dorința omului de valori morale și călăuzire spirituală părea în dezacord cu o societate care era din ce în ce mai mult la cheremul întâmplării și al forțelor nedirecționate" (Rowe, 1976, 9)

Acesta ar putea fi motivul pentru care la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX a existat o schimbare în ceea ce privește romanul, schimbare ce a transformat puternica tradiție a ficțiunii victoriene-morală, realistă, populară- într-o tradiție diferită și complexă: aceea a romanului modern. Schimbarea nu a constat doar în subiect, ci a afectat și structurile mai profunde, iar romanul a aspirat acum la o formă mult mai complexă, diversă și deschisă.

Pentru a înțelege ce a adus nou Henry James în roman, ar trebui să vedem ce spune criticul: în una din prefețele la cărțile sale, James a recurs la o metaforă extinsă, aceea de "casă a ficțiunii". Cititorul este cel care se apropie de această casă bine luminată, cu multe ferestre și singurul mod de a vedea ce este în interior este să privească printr-una dintre aceste ferestre care îi oferă o anumită perspectivă. Pentru a vedea mai bine, el trebuie să se mute la altă fereastră și să privească interiorul dintr-un alt unghi, așa încât în cele din urmă să poată reconstitui interiorul combinând perspectivele oferite de aceste „ferestre”.

Această metaforă a ferestrei semnifică personajul și prin el Henry James prezintă o felie de viață, sugerând că felul în

Consciousness John Carlos Rowe stated that" the rapid changes that took place in science, technology, and economics from the end of the Civil war to the first decade of the twentieth century clearly had an enormous impact on traditional American values. Confronted with swift and uncontrolled industrialization, many Americans found untenable the accepted beliefs of an agrarian society. American writers were faced with a task of reconciliation: man's desire for secure moral values and for spiritual direction seemed at odds with a society increasingly at the mercy of random and undirected forces." (Rowe, 1976, 9)

That may be the reason why at the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth there was a change in the novel which transformed the powerful tradition of Victorian fiction-moral, realistic, popular into a different and complex tradition: that of the "modern" novel. The change was not only in subject-matter, it affected deeper structures as well and the novel aspired now to be a far more complex, various, open and self-conscious form.

In order to understand what James brought new into the novel we should note what the critic had to say: in one of the prefaces to his books, James resorted to an extended metaphor, that of a „house of fiction” The reader is the one who approaches this well-lit house having many windows and the only way of seeing what is inside is by looking through one of these windows which offers him a certain perspective. In order to have a better view, he has to move to another window and look from another angle, so that he can finally reconstruct the interior by combining the perspectives offered by these „windows”.

This metaphor of the window signifies the character and through him Henry James presents a slice of life, suggesting that the way a character sees life is not necessarily correct and not the only one which is possible. In his book

care un personaj privește viața nu este în mod necesar corect și în nici-un caz singurul. În cartea sa *Abordări ale romanului*, Robert Scholes își exprimă următoarea opinie în legătură cu utilizarea punctului de vedere de către Henry James: „dacă adevărul artistic este o chestiune de redare care constrânge, de creare a iluziei realității, atunci un autor care vorbește în nume propriu despre destinele altora plasează un obstacol între iluzie și cititor prin propria sa prezență. Pentru a îndepărta acest obstacol, autorul poate să aleagă să limiteze funcțiunile vocii sale personale într-un mod sau altul. Singura regulă care îl constrânge, indiferent ce cale urmează, este necesitatea de a fi consecvent unui plan prin care să urmeze principiul pe care l-a adoptat...(.....) Unul dintre mijloacele de bază în acest scop, acela pe care James însuși, dacă nu l-a enunțat în teorie, l-a urmat în practică și este acela de a povesti ca și când ar fi un personaj din poveste, deși spusă la persoana a treia. În acest mod cititorul percepe acțiunea așa cum este ea filtrată de conștiința unuia dintre personaje, percepută totuși direct, așa cum se reflectă ea în această conștiință, astfel evitând acea distanță necesară unei narațiuni la persoana întâi”.(Scholes,1961,118-119)

Personajele lui Henry James diferă de cele ale romancierilor victorienți deoarece, asemeni modernștilor, interesul autorului se concentrează nu atât pe spectele externe cum ar fi trecutul, relațiile de familie sau cele sociale, ci mai mult pe viața interioară a acestora.

Adesea motivațiile acestor personaje rămân neexplicate iar impresia creată de ele este corectată de opinia altor personaje sau de către ceea ce se întâmplă ulterior.

Cititorii lui James au protestat că foarte puține lucruri se întâmplă în romanele sale și aceasta este o altă trăsătură a modernității sale de vreme ce în multe din romanele secolului XX nu se întâmplă

Approaches to the Novel, Robert Scholes expresează următoarea opinie despre Henry James's use of the point of view: "If artistic "truth" is a matter of compelling rendition, of creating the illusion of reality, then an author speaking in his own person about the lives and fortunes of others is placing an obstacle between his illusion and the reader by virtue of his very presence.

In order to remove this obstacle, the author may choose to limit the functions of his own personal voice in one way or another. The only law that binds him throughout, whatever course he is pursuing, is the need to be consistent on some plan to follow the principle he has adopted...(.....)One of the chief means to this end, the one James himself not only announced in theory but followed in practice, is to have the story told as if by a character in the story, though told in the third person. In this way the reader perceives the action as it filters through the consciousness of one of the characters involved, yet perceives it directly as it impinges upon that consciousness, thus avoiding that removal to a distance necessitated by retrospective first-person narration"(Scholes,1961,118-119)

Henry James's characters differ from those of the Victorian novelists because, like the modernist writers, the author's interest focuses not so much on external aspects like the past, the family or social relationships, it concentrates more on their inner life.

These characters' motivation are often not explained and the impression they create is often corrected by the opinion of other characters or by what happens later.

Exploring the inner life of the characters, the modern experimental novel finds out that man doesn't act out of reason, like previous novels supposed and he is rather motivated by the subconscious, an idea obvious in D. H. Lawrence.

At the time when Henry James was writing, the great majority of readers wanted novels that were either sentimental or

aproape nimic.

Explorând viața interioară a personajelor, romanul modern experimental descoperă astfel că omul nu acționează din rațiune, așa cum presupuneau romanele anterioare, ci este mai degrabă motivat de subconștient, idei ce avea să apară pregnant în opera modernistului D.H.Lawrence.

La vremea când scria Henry James, marea majoritate a cititorilor voiau romane care erau fie sentimentale, fie senzaționaliste, romanul popular fiind "dramatic" sau "romantic", oricum "idealist". Realismul era o amenințare pentru acest idealism și romanul popular evita în mod evident analiza psihologică care era științifică și anti-idealistă. Romanele și nuvelele lui James erau adesea considerate "studii" mai degrabă decât romane.

Complexitatea lui James este de asemenea dovedită și de preocuparea sa pentru relația dintre artă și experiență, importanța percepțiilor estetice pentru artă, prezența sentimentului în procesul creative și în opera de artă, relația dintre artist și opera sa și societate și această preocupare poate fi observată în toate scrierile lui James: ficțiune, recenzii, articole, biografii, scrisori, caiete, cărți autobiografice.

Este de asemenea adevărat că de-a lungul carierei sale arta sa a evoluat într-un stil complex, un minunat simț al subtiliei analize de caracter, un simț rafinat pentru nuanțe și varietăți de experiențe, o experimentare a stărilor de conștiință și percepție și un obicei de extindere a unei situații narrative date prin elaborarea posibilităților sale dramatice și intelectuale din diferite puncte de vedere. Propria gândire a lui James și practicile sale creative s-au schimbat de-a lungul carierei sale ca reacție la noile idei și probleme sociale care au afectat realitatea socială în mod profund.

Henry James a fost întotdeauna un scriitor experimental, interesat de ideile noi

sensational, the popular novels being either „dramatic” or „romantic”, „idealistic anyway. „Realism” was a threat to this „idealism” and this popular novel obviously avoided” psychological” analysis which was scientific and anti-idealistic. James’ readers also protested that there are few things that actually happen in these novels and this is another feature of of his modernity since in many of the 20th century novels nothing actually happens, James’s novels and stories being often regarded as „studies” rather than novels.

James’s complexity is also proved by his concern with the relation of art to experience, the importance of aesthetic perceptions for art, the operation of feeling in the creative process and in the work of art, the relation of the artist to his work and to society and this preoccupation is to be noted in all of James’s writing: fiction, reviews, critical articles, biographies, letters, notebooks, autobiographical books.

It is also true that throughout his career, his artistry developed into an intricate an style, an exquisite sense of subtle analysis of character, a refined sense of shades and varieties of experience, a probing of states of awareness and perception and a habit of expanding a given narrative situation by elaborating its dramatic and intellectual possibilities from different points of view. James’s own thinking and creative practices changed throughout his career in response to the new ideas and social issues that would most profoundly affect social reality.

Henry James was always an experimental writer, always interested in new ideas

and he adapted his thinking, literary style and form to the rapidly changing circumstances of the late nineteenth and early twentieth century. John Carlos Rowe stated in his *The Other Henry James* (Duke University Press, Durham, N.C., 1998, p.1) that „his emphasis on the inextricable relation of consciousness and experience,

și și-a adaptat modul de gândire, stilul și forma literară împrejurărilor în schimbare ale sfârșitului de secol XIX și începutul secolului XX. John Carlos Rowe afirma în cartea sa *Celălalt Henry James* că "accentul său pe relația inextricabilă dintre conștiință și experiență și înșelegerea valorii morale ca o consecință a actelor sociale mai degrabă decât ca principii idealiste, Henry James se alătură tradiției pragmatice americane de la Emerson la Richard Rorty"(Rowe, 1998, 1)

Alt autor, Collin Meissner, în cartea sa *Henry James și limbajul experienței* afirmă că "în tradiția empirică experiența este caracterizată în raport de senzații și impresii. Este în principal domeniul ochiului. Opera lui James este înrădăcinată în această tradiție și o îmbogățește darn u se limitează la ea. Pentru el, experiența este ceva pe care îl trăiești și suferi. Mi se pare util să gândesc acest proces în mod dialectic ca o mișcare de confuzie și de iluminare, unde experiența este ceva pe care cineva o dobândește, mai ales prin pierdere, eșec sau colaps. Întrădeavăr, experiența Jamesiană se relevă ca un proces fundamental negativ prin aceea că narațiunea lui James dramatizează coliziunea dintre domenii conflictuale de cunoaștere, tipuri de normativitate și forme de subiectivitate. În toate scrierile sale James expune în mod consistent convențiile nativiste și transfigurări conștiente sau inconștiente ale realității ca și construcții ale căror scop este acela de a permite interpretarea și experimentarea subiectului pentru a exercita un oarecare control asupra împrejurărilor externe. Măsura în care aceste manipulări sunt încununate de success este măsura în care acești indivizi sunt fundamental inconștienți. "(Meissner, 1999,2)

Câteva dintre cele mai bune și mai cunoscute ficțiuni ale lui James sunt romanele scurte- opere de artă complete, interesante în ele însele: *Daisy Miller*, *Washington Square*, *The Spoils of Poynton*,

and his understanding of moral value as a consequence of social acts (rather than idealist principles), Henry James adds to the American pragmatist tradition that is often traced from Emerson to Richard Rorty."

Another author, Collin Meissner, in his book *Henry James and the Language of Experience* asserts that „in the empiricist tradition experience is characterized in terms of the sensations and impressions. It is principally an occupation of the eyes. James's work is rooted in and enriches this tradition, but it is not confined to it. For him, experience is rather something one lives through and suffers. I find it useful to think of this process dialectically as a movement of bewilderment and enlightenment, where experience is something one acquires, but chiefly through loss or failure or the breakdown of things. Indeed, Jamesian experience reveals itself to be a fundamentally negative process in that typically James's narratives dramatize a collision between competing fields of knowledge, types of normativity and forms of subjectivity. Throughout his writings James consistently exposes nativist conventions and conscious or unconscious transfigurations of reality as constructs whose aim is to allow the interpreting or experiencing subject to exert some measure of control over external circumstances. The extent to which these manipulations are successful is the extent to which these individuals are ultimately unaware."(Cambridge University Press, Cambridge, 1999, p 2)

Some of James' s best and most well known fiction are short novels-complete works of art , interesting in and for themselves: *Daisy Miller*, *Washington Square*, *The Spoils of Poynton*, *The Turn of the Screw*. Three major novels, *The American*(1887), *The Portrait of a Lady*(1881) and *The Ambassadors*(1903) cover the trajectory of James's career and reveal in detail his response to Europe and the development of an international theme.

The Turn of the Screw. Trei romane majore: *The American*(1887), *The Portrait of a Lady*(1881) and *The Ambassadors*(1903) acoper[traiectoria carierei lui Henry James și dezvăluie în detaliu reacția sa la Europa și la evoluția temei internaționale.

Așa cum spune Collin Meissner în scrierea *Portretului unei doamne*, "James experimentează un moment de pătrundere psihologică, ca o epifanie care relevă puterea artei în detaliu, în veghea de noapte a lui Isabel din capitolul 44 și arată cum romanul poate funcționa ca un mijloc de auto descoperire pentru publicul său, nu prin didacticism, ci printr-un mod de autodidacticism sau autogeneyă în care cititorul ajunge să se bucure de dublul privilegiu de a fi atât subiectul cât și obiectul textului."(Meissner, 1999, 3)

Originea primului roman mare al lui Henry James, *Portretul unei doamne*, a constat , așa cum ne spune autorul în prefață, „în sensul unui singur personaj, caracterul și aspectul unei tinere artăgătoare căreia i s-au adăugat toate elementele obișnuite ale unui subiect și decor...concepția unei anumite tinere înfruntându-și destinul”

Când James scria *Portretul unei doamne* , exista o gamă largă de posibilități pentru el ca romancier. În cartea sa *Marea tradiție*, F.R.Leavis făcea o paralelă între romanul lui Jame și Daniel Deronda, punând în discuție influența lui George Eliot asupra sa.

Walter Allen în cartea sa *Romanul englez* menționează o altă influență, aceea a lui Balzac, considerând că” cele două romane care urmează *Portretul*, *Bostonienii* și *Prințesa Casamasima*, amândouă apărute în 1886, îl urmează pe Balzac în aceea că rolul romancierului este acela de istoric al vremii sale într-o perioadă când chestiunile publice domină, modelează și exprimă caracterul” (Penguin Books, Harmondsworth 1967, p.268)

Cu toate acestea, James respinge marea tendință naturalistă și preferă „intensitatea”,

In writing *The Portrait of a Lady*, as Collin Meissner says, „James experiences a moment of insight, as an epiphany that reveals the power of art in sharp detail, in constructing Isabel's night vigil of chapter forty-two, and comes to see how the novel can function as a vehicle of self-discovery for its audience, not through didacticism, but through a manner of autodidacticism or autogenesis wherein the reader comes to enjoy the double privilege of being both the subject and the object of the text”(Meissner, 1999, 3}

The germ of Henry James's first great novel, *The Portrait of a Lady*, consisted, as the writer tells us in the preface "altogether in the sense of a single character, the character and aspect of a particular engaging young woman, to which all the usual elements of a "subject", certainly of a setting, were to need to be supper-added...the conception of a certain young woman affronting her destiny".

When James wrote *The Portrait of a Lady* there was a whole range of possibilities for him as a novelist. In his book, *The Great Tradition*, F.R.Leavis drew a parallel between James's novel and Daniel Deronda, discussing George Eliot's influence upon him.

Walter Allen, in his *The English Novel*, mentions another influence, that of Balzac's, considering that" the two novels that follow *The Portrait*, *The Bostonians* and *The Princess Cassamassima*, both of which appeared in 1886, follow Balzac in that the notion of the novelist lying behind them is that of the novelist as the historian of his own time. These novels show how easy he might have become the chronivler of his age at the point at which public issues dominate, mould and express character"(Allen, 1967, 268)

However, James rejects the great Naturalist sweep and prefers "intensity", writing about the world seen through the minds that live in it.

scriind despre lumea văzută prin mințile care o populează.

Astfel, potrivit lui Malcom Bradbury în *Romanul britanic modern* "calitățile pe care James le numea odată material ficțiunii" "soliditatea specificării", "acumulări de caracter", "densitatea motivului", au căpătat acum o nouă ambiguitate. Personajele devin mai conștiente de sine, mai puțin solide, arta inluzând subiectul" (Bradbury, 1994, 26)

Teoria lui James asupra perspectivei este atât faimoasă cât și esențială, ea fiind sinteza concepțiilor sale asupra tehnicii narative, personalului, structurii organice și ideii dramatizate. În prefața la *Bolul aurit*, James vorbește despre "o anumită perspectivă indirectă și oblică" a „acțiunii prezentate” care este de fapt „cea mai directă și mai apropiată”. Aceasta înseamnă să vezi acțiunea” prin oportunitatea și sensibilitatea” unui personaj, mai mult sau mai puțin detașat, care nu este strict implicat dar e foarte interesat de poveste :un martor inteligent sau reporter care interpretează povestea.

Romanul se îndepărtează acum de naturalism și preocupările politice ale anilor '80, în drum spre reînnoirea estetică a anilor 90. Așa cum scria James în eseul *Viitorul romanului* din 1899, el avea motive să spună că romanul atinge o conștiință de sine și devine artă complexă, speculativă și modernă.

Henry James însuși devenea maestrul modern, scriitorul care a trecut de la realism și naturalism la esteticism și acum, din ce în ce mai mult la modernism.

Bibliografie:

- [1] Cunliffe, J.W. *English Literature in the Twentieth Century*, Macmillan, 1983;
- [2] Carter, Ronald; McRae, John; *The Routledge History Of Literature in English, Britain and Ireland*, Routledge, 2001
- [3] Daiches, David, *The Present Age in*

Thus, according to Malcom Bradbury in *The Modern British Novel* the qualities James once called the stuff of fiction- "solidity of specification", "accumulated characters", "thickness of motive"- now took a new ambiguity. Characters grow more self-conscious, less solid; art spreads from the artist to take in his subject." (Bradbury, 1994, 26)

James's theory of the point of view is both famous and essential as it is the synthesis of his views on narrative technique, character, organic structure and dramatized idea. In the preface to *The Golden Bowl* James speaks about "a certain indirect and oblique view " of the "presented action" which is in fact" the straightest and closest possible". This means seeing the action" through the opportunity and sensibility" of a character, more or less detached, not strictly involved, but thoroughly interested in the story: an intelligent witness or reporter who interprets the story.

The novel was now departing the Naturalism and political concerns of the Eighties on its way towards the Aesthetic renewal of the Nineties. As James wrote in his essay "*The Future of the Novel*" in 1899, he had good reason to say that the novel was at last coming to self-consciousness and becoming a complex, speculative and modern art.

Henry James himself was becoming the modern master, the writer who had passed from realism and Naturalism to Aestheticism and now , increasingly, to Modernism.

Bibliography:

- [1] Cunliffe, J.W. *English Literature in the Twentieth Century*, Macmillan, 1983;
- [2] Carter, Ronald; McRae, John; *The Routledge History Of Literature in English, Britain and Ireland*, Routledge, 2001
- [3] Daiches, David, *The Present Age in*

British Literature, Indiana University Press, 1958

[4]Longaker,Mark; Bolles, Edwin, Contemporary English Literature, Appleton-Century-Crofts,1953;

[5]Sanders, Andrew, The Short History of English Literature, Clarendon Press, Oxford, 1994

British Literature, Indiana University Press, 1958

[4]Longaker,Mark; Bolles, Edwin, *Contemporary English Literature*, Appleton-Century-Crofts,1953;

[5]Sanders, Andrew, *The Short History of English Literature*, Clarendon Press, Oxford, 1994